

Biblický text, v jehož duchu se dnes můžeme odvízet od stereotypu současného úsudku je zapsán v 5. knize Mojžíšově, v kapitole 24., ve verši 22., kde čteme:

„Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi.“

*

Přijď tvůrčí duchu, tvoř nás a dej, abychom si to Tebou stvořené pamatovali, to uchovávali ve svém srdci především. Amen.

*

Přátelé v Kristu,

centrem zvěsti minulé neděle byla slova proroka Jeremiáše řečená judskému králi. Prorok krále ostře nabádal k tomu, aby konal soud a spravedlnost hlavně tím, že se zastane chudého člověka vydaného všanc, vydaného lidem napospas. Náš dnešní text z Páté knihy Mojžíšovi nám ukazuje, že prorok nehnal krále k zodpovědnosti pouze z nějakého chvilkového rozpoložení či nazření. Vždyť lidský a milosrdný vztah k zuboženým lidem bez zastání je zakotven v samém základu víry Izraele, v Páté knize Mojžíšově, v ústavě, kterou dal svému lidu sám Hospodin, na počátku, když jej ustavoval. Tóra, to je pro Izrael a pro židovské rabíny nevyčerpatelný zdroj, z něhož se stále slovem tvoří život, Tóra, to je výheň tvorby, to je oficína či laboratoř života, který drží a dodržuje smlouvu Boha s člověkem, smlouvu, v které se člověk raduje. Prorok Jeremiáš to neřekl je tak namátkou, ale odvolává se na to nejpodstatnější, na zlatou žílu Tóry (24,14), čtu:

„Nepřevrátíš právo bezdomovce ani sirotka a vdově nezabavíš roucho. Pamatuj, že jsi byl otrokem v Egyptě, a že Hospodin, Tvůj Bůh, tě odtud vysvobodil. Proto ti přikazuji, abys to dodržoval. Když budeš sklízet ze svého pole a zapomeneš na poli snop, nevrátíš se pro něj. Bude patřit bezdomovci, sirotku a vdově... Když oklátíš plody ze své olivy, nebudeš pracně setřásat ještě zbylé. Ty budou patřit bezdomovci, sirotku a vdově. Když budeš na vinici sbírat hrozny, nebudeš po sobě paběrkovat. Bude to patřit bezdomovci, sirotku a vdově. Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi. Proto ti přikazuji, abys to dodržoval.“

To byl dlouhý citát, ale chtěl jsem poukázat na to opakování, na tu naléhavost, v které to má lid boží v každé generaci slyšet. Tisíce let stará slova a my si řekneme: klobouk dolů, jak je to tam dávno, na prahu lidské civilizace, hluboce sociální. Ale to není pouze sociální, to patří k víře, to patří k životu, ke způsobu pobytu na zemi, to patří k plnění zjevené Boží vůle. Vše nemůžeme rozdělovat na sociální, ekonomické, filozofické a teologické. Jsou jevy, které patří k sobě ve své nerozdělené bytostné jednotě – celý člověk se svým rozumem, se svým citem, se svou vírou, se svými rukama a nohama, i s trupem s radostí naplňuje Boží přikázání s vědomím, že je dobré či dokonce velmi dobré. On ví, že by on sám bez Božího příkazu na to nepřišel, že by mu prostě nepřišlo na um, nechat na poli snop, na stromě olivu či jablko s tím, že by se mohly hodit člověku hladovému.

Dvakrát je v tom krátkém oddíle Izraeli zdůvodněno proč to má tak dělat. „Pamatuj, že jsi byl otrokem v zemi egyptské.“ Proto drž tuto zásadu. Boží lid se má stále vnitřně vztahovat k trpkému zážitku své dávné dlouhodobé a kruté poroby v zemi egyptské. Vy jste to zažili, máte to hluboko v sobě, ve svých genech. Vy víte, co to znamená být cizincem, být odlišený, být jinačí, být bez práv, být podobčanem, být bezmocným a vydaným na milost či nemilost druhých. Tento biblický zákaz utlačovat cizince a vydané, se ve Starém zákoně opakuje 36x.

Žádné jiné přikázání se tolikrát neopakuje. Sederový hod, svátek Pesach, Velikonoce, kdy Izrael oslavuje svou svobodu a připomíná si, že kdysi byli otroky, je hlavním židovským svátkem, při kterém židé nejedí normální kvašený chléb. Místo něho jedí macesy, nekvašený chléb otroků a hořké byliny připomínající hořký úděl porobených. Právě v tomto svátku židé prožívají znovu to, jak žili bez svobody. Člověk to musí stále oživovat, stále trénovat, aby to měl na mysli a v srdci. Musí pamatovat, co zažil on sám či jeho předci, aby si zachoval v sobě cit a soucit. Musí zažít, co je to být vydaný na pospas a zbavený všech společenských výsad. Musí to zažít, ale hlavně si to musí pak pamatovat, připomínat a vracet na mysl, to proto, aby měl srdce v těle, aby měl srdce v hlavě, aby měl srdce ve své víře, ve své pouti životem a ve své pouti smrtí.

My, křesťané dneška, spoluvytváříme dnešní lid Boží. Plně se hlásíme k dávnému lidu víry, vyznáváme Pána Ježíše jako živé slovo a poselství Boha Abraháma, Izáka a Jákoba. Boha, který je stále týž. Ježíš nepřišel Starý zákon zrušit, ale naplnit. Přišel narovnat to, co se pokřivilo, oživit to, co z víry zahynulo. Na závěru svého krátkého vystoupení ve světě, před svou smrtí, v posledním svém podobenství o posledním soudu, shrnuje to nejpodstatnější ze Starého a Nového zákona. My jsme to slyšeli v dnešním čtení (Mat. 25, v. 34-46): „Amen, pravím vám, cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“

Hle, poslední kritérium Božího soudu, hle, prozrazení nejtajnějšího tajemství života a smrti, to, na čem stojí život, na čem stojí svět, základ lidského spolupobytu od počátku až do konce je stále stejné. Je nám tím zjeveno, že i naše víra a naše vyznání jsou pouze nástroje a prostředky k tomu nejpodstatnějšímu: být lidský v Božím smyslu. Být k obrazu Božímu, být vázán pracovní smlouvou Tóry a Nového zákona ke spolupráci s Bohem na poli, které je tento svět a naše doba. Člověk stále ještě roste, není sám se sebou definitivně hotov. Je stále ještě ve vývinu a často ve své dospělosti padá hluboko zpět, je pod obraz, stává se nelidským či dokonce netvorem. Člověk není u konce svých možností. Bohatství člověka je mnohem větší než dnes tuší. Člověk stále objevuje sebe sama a víc v sobě objeví i jemu darovanou Božskou moc. Bohatství v člověku musí být stále znovu v zápase dobýváno a dobrý psychogog dává člověku tušit oč je oloupen a jaká síla lásky se v něm skrývá. Bohatství člověka není ještě plně objeveno. Čím víc se toto bohatství vyjeví, tím víc se zjeví i cena druhého člověka, a to i takového, který nevypadá vábně a je na okraji společnosti či mimo ní. Tóra i Nový zákon nám zjevují nevýstižného Boha, který je poslední realitou. Ukazují nám, že tím nejpodstatnějším a nejzazším v životě je láska a že vydat se lásce do krajnosti neznamena být ztracen, nýbrž být přijat, neboť ona je základem naší bytosti, základem světa i vesmírného řádu, v ní nakonec přicházíme domů.

„Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi.“ V tomto stálém upamatovávání si společné bídy Božího lidu ve světě jsme vedeni do hlubin spolulidství až k Beránkově trůnu, na který byl Bohem uveden Ježíš, syn člověka, který se vydal lásce až do krajnosti, bezmezně. A on nám prozrazuje to nás přesahující tajemství posledního soudu: „Cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“ Amen.